

Dediščina >

Stroka opozarja, da predlog novega ZVKD-ja izrazito zmanjšuje stopnjo varstva dediščine

Na predlog zakona številne pripombe, ministrstvo napoveduje, da bo ključne predloge upoštevalo

13. marec 2025 ob 17.11 • Ljubljana - MMC RTV SLO

M. K.

Predstavniki institucij, ki se ukvarjajo z varstvom in raziskovanjem kulturne dediščine, so opozorili na številne pomanjkljivosti predloga novega zakona o varovanju kulturne dediščine.

 Pogled na Žičko kartuzijo, enega pomembnejših srednjeveških ostankov na Slovenskem. Foto: Arhiv ZVKDS/Matija Plevnik

Opozarjajo, da je predlog nepremišljen in terminološko nedosleden, pripravljen na hitro in v ozkem krogu ministrstva brez predstavnikov stroke, ki se z dediščino neposredno ukvarja. Ministrstvo za kulturo so zato pozvali, da predlog zakona umakne, upošteva strokovna mnenja ključnih deležnikov iz različnih ved in ga znova da v javno razpravo, za to pa zagotovi dovolj časa.

<https://www.rtvsllo.si/kultura/dediscina/stroka-opo...>

2 / 7

Nekatere konkretne pripombe na predlogu zakona o varstvu kulturne dediščine je **Filozofska fakulteta UL** objavila na strani projekta Leto dediščine FF. Pripombe najdete **tukaj**.

Na ministrstvu za kulturo so v odzivu na novinarsko konferenco predstavnikov stroke nasprotno zapisali, da so pri predlogu zakona sodelovali strokovnjaki z vseh ključnih področij varstva dediščine – arheologi, muzealci, prostorski načrtovalci, etnologi in strokovnjaki, zaposleni v javnih zavodih.

Spremembe potrebne, a predlog kaže preozek pogled na kulturno dediščino

Predlog zakona o varovanju kulturne dediščine (ZVKDS-2) je bil v javni razpravi od 20. decembra lani do konca letošnjega januarja. Stroka se sicer strinja, da so spremembe obstoječega zakona iz leta 2008 potrebne, ob tem pa se sprašujejo, ali je potreba po popravku zakona zares tudi razlog za popolnoma nov zakon ali bi zadostovali popravki obstoječega zakona. Glede predloga novega zakona, ki ga je pripravilo ministrstvo, menijo, da je bil pripravljen s preozkim razumevanjem kulturne dediščine.

Opozarjajo še, da predlog zakona ni bil v celoti usklajen z mednarodnimi zavezami Slovenije, saj le selektivno upošteva mednarodne konvencije, zlasti Okvirno konvencijo Sveta Evrope o vrednosti kulturne dediščine za družbo in Konvencijo Sveta Evrope o varstvu arheološke dediščine, ki ju je Slovenija ratificirala.

<https://www.rtvlo.si/kultura/dediscina/stroka-opo...>

3 / 7

Pripombe k predlogu zakona so med drugim podali ljubljanska **Filozofska fakulteta**, **Slovenska akademija znanosti in umetnosti**, Zbornica za arhitekturo in prostor Slovenije, Sindikat vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture Slovenije ter ZVKDS. Foto: BoBo

Poenostavljeni postopki lajšajo popoln izbris dediščine

Pripomb je preveč, da bi jih vse predstavili na tiskovni konferenci, ki so jo pripravili predstavniki **Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani**, **Slovenska akademija znanosti in umetnosti**, Znanstvenoraziskovalni center **Slovenske akademije znanosti in umetnosti** in Fakulteta za humanistične študije **Univerze na Primorskem**, zato so izpostavili po njihovem mnenju ključne probleme dokumenta. Dr. **Matej Klemenčič** s **Filozofske fakultete** Ljubljana, ki je tudi predsednik strokovnega sveta Zavoda za varstvo kulturne dediščine (ZVKDS) in član izvršnega odbora Slovenskega umetnostnozgodovinskega društva, je med drugim opozoril, da predlog zakona zmanjšuje stopnjo varstva dediščine, poenostavlja postopke, kar omogoča v odstranitev dediščine mimo Zavoda za varstvo kulturne dediščine in brez predhodnih raziskav ter dokumentacije.

31. člen trenutno veljavnega zakona določa, da je potrebno v primeru odstranitve spomeniško zaščitenega objekta pridobiti soglasje ZVKDS, o odstranitvi pa odloči minister. Na ta člen je bilo veliko pritožb, saj so bili objekti pogosto odstranjeni v nasprotju s strokovnim mnenjem zavoda. Predlog zakona teh pripomb ne upošteva, opozarja stroka, ampak odstranitev objekta celo olajša, saj omogoča nujne posege in odstranitev brez kulturnovarstvenega soglasja in ukinja obvezno dokumentarno varstvo, kar pomeni popoln izbris dediščine.

<https://www.rtvsllo.si/kultura/dediscina/stroka-opo...>

4 / 7

📍 Arheološke najdbe na Gosposvetski cesti v Ljubljani, kjer so arheologi leta 2018 odkrili presenetljivo veliko število ohranjenih samostanov in ostanke pokopališke cerkve iz časa zgodnje krščanske skupnosti v Emoni. Foto: Matija Lukič

Zakon po ocenah stroke omejuje tudi znanstveno-raziskovalno delo na področju dediščine, prav tako zmanjšuje strokovno avtonomijo javne službe za varstvo kulturne dediščine ter pomanjkljivo opredeljuje muzejsko službo, njene funkcije in njeno delovanje.

Dr. **Predrag Novaković** iz Oddelka za arheologijo UL FF je opozoril, da predlog zakona v primerjavi z obstoječim znižuje raven varovanja arheološke dediščine. Zmanjšana je raven varstva v prostorskih aktih, odločanje, prepuščeno različnim odločevalcem, pa se lahko sprejme brez ustreznih strokovnih podlag. Če dediščina ne bo varovana, se lahko izgubi," opozarja. Spomnil je, da je arheološka dediščina specifična v primerjavi z drugimi vrstami dediščine, ki dokler se je ne najde, obstaja kot potencial in če ne varujemo tega potenciala, preden jo odkrijemo, bomo dediščini izgubili.

Pozablja se na raziskovalno delo

Novaković izpostavlja, da zakon temelji na izrazito ozkoglednem pogledu na dediščino, ki upošteva samo varstveni vidik, ne pa tudi drugih subjektov, ki delujejo na področju kulturne dediščine, denimo arheologije, umetnostne zgodovine, zgodovine, heritologije in številnih drugih, ki dediščino raziskujejo. Predlog na raziskave pozablja, jih ne upošteva in celo ne dopušča, pri čemer so pri skrbi za dediščino ključne, saj *"ne potrebujemo le zidov, ampak tudi vsebine, ki jih ti pripovedujejo"*. Prav tako zakon ne predvideva možnosti, da bi tuji raziskovalci raziskovali v Sloveniji, kot na primer mednarodno ugledni slovenski arheolog Ivan Šprajc raziskuje v Mehiki. Poleg tega je raziskovalno delo javne službe varstva izrazito omejeno in podvrženo neposrednemu političnemu nadzoru, s čimer si politični organ prisvaja strokovne naloge.

<https://www.rtvlo.si/kultura/dediscina/stroka-opo...>

5 / 7

Arheolog Predrag Novaković je med drugim opozoril, da je arheološka dediščina specifična v primerjavi z drugimi vrstami dediščine, ki dokler se je ne najde, obstaja kot potencial, predlog zakona pa znižuje prav raven varovanja arheološke dediščine v primerjavi z obstoječim zakonom. Foto: ZVKDS

Po besedah kustosinje arheologinje v brežiškem Posavskem muzeju in doktorske študentke heritologije **Jane Puhar** je predlog zakona terminološko neustrezen in izhaja iz napačnih izhodišč, da je potrebna korenita sprememba obstoječega zakona, ne pa njegova nadgradnja. Glede muzejev predlog zakona po njenem mnenju med drugim pušča odprta vsa ključna vprašanja muzejev, med drugim organiziranost, financiranje kot pristojnosti ter vse to prelaga na uredbo, ki naj bi bila pripravljena z enoletnim zamikom in katere vsebina je še v celoti neznana. Kot pravi, v predlogu zakona niso prepoznali smernic, ki opredeljuje delo sodobnega muzeja, kot je na primer vizija digitaliziranja družbe.

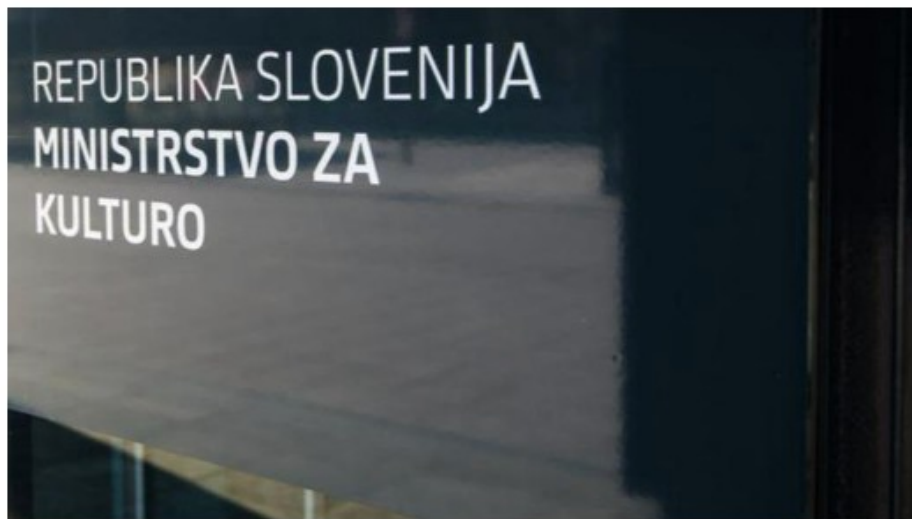
<https://www.rtvsllo.si/kultura/dediscina/stroka-opo...>

6 / 7

📌 Stroko moti tudi nova organiziranost Zavoda za varstvo kulturne dediščine, saj predlog novega zakona predvideva, da naj bi število in meje območnih enot določil minister brez kakršnihkoli strokovnih podlag. Foto: ZVKDS

Več možnosti za politične mahinacije

Stroko moti tudi nova organiziranost ZVKDS-ja, saj predlog novega zakona predvideva, da naj bi število in meje območnih enot določil minister brez kakršnihkoli strokovnih podlag, s čimer se bo po Klemenčičevem mnenju povečala tudi možnost političnih mahinacij. Prav tako ukinja službo za kulturno dediščino in posledično položaj generalnega konservatorja.

📌 Na ministrstvu za kulturo so v odzivu zapisali, da je predlog zakona, ki je bil v javni razpravi 40 dni, rezultat strokovnega procesa. Prav tako, da da pripravo zakona o varovanju kulturne dediščin vodijo na strokoven in vključujoč način. Foto: MMC RTV SLO

Po Novakovičevih besedah se je ministrstvo za kulturo že odzvalo na pripombe, ki se nanašajo na področje arheologije in skupino arheologov povabilo na pogovor, zato predvideva, da bodo podobno prisluhnili tudi drugim skupinam.

Na ministrstvu pozdravljajo številne konstruktivne pripombe

Z ministrstva za kulturo so v odzivu sporočili, da se je na javno razpravo odzvalo 70 različnih organizacij in posameznikov, med njimi tudi sklicatelji današnje novinarske konference. Javna razprava je pokazala različna razumevanja obstoječega zakona ter prinesla številne pomembne pobude za izboljšave. Dodajajo, da so zadovoljni z odzivom, saj so prejeli številne konstruktivne pripombe in predloge, ki bodo bistveno prispevali k nadgradnji končnega besedila zakona. Za naslednji korak pri pripravi zakona napovedujejo usklajevanje predloga, v katerega nameravajo vključiti ključne pripombe in predloge, ki so jih prejeli v javni razpravi. Prejete pripombe so

<https://www.rtvlo.si/kultura/dediscina/stroka-opo...>

7 / 7

temeljito preučili in na njihovi podlagi pripravljajo dopolnitve besedila, sporočajo. *"Posebej se bomo posvetili pripombam, ki se nanašajo na zakonsko ureditev arheologije in arheoloških raziskav, področja muzejev, Zavoda za varstvo kulturne dediščine in pravic lastnikov,"* so zapisali

Slovenija ima sicer varstvo naravne in kulturne dediščine kot ena redkih držav zapisano v ustavo in ima zato varstvo ustavni rang. Določa se ga z določbo 73. člena, v skladu s katero je vsakdo dolžan v skladu z zakonom varovati naravne znamenitosti in redkosti ter kulturne spomenike.